

Afasiförbundet/Föräldraföreningen Talknutens remissvar till *Bortom fagert tal – om bristande tillgänglighet som diskriminering (Ds 2010:20)*

Afasiförbundet/Föräldraföreningen Talknuten

Afasiförbundet/ Föräldraföreningen Talknuten har sedan början av 1990-talet arbetat för barn och unga med språkstörning och deras föräldrar. Syftet med Talknuten är dels att sprida kunskap om barn och unga med språkstörning, dels att ge stöd till föräldrar runt om i landet. Det finns ett stort behov av att sprida kunskap till personalgrupper och beslutsfattare om målgruppen, för att barn, unga och föräldrar ska få rätt stöd i samhället. Genom påverkans- och informationsarbete vill vi uppmärksamma målgruppen, så att levnadsvillkoren för barn och familjer förbättras.

Om språkstörning

Språkstörning är en funktionsnedsättning som fortfarande är ganska okänd trots att den är relativt vanlig. Flera studier visar att 6 - 8 % av alla barn i förskoleåldern har en språkstörning av varierande svårighetsgrad. Cirka 1 % har en grav språkstörning, vilket innebär att svårigheter finns kvar i vuxen ålder. Det saknas ofta kunskap om språkstörning hos förskole- och skolpersonal för att elever ska få rätt bemötande och förståelse och det är många som förväxlar språkstörning med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi. Det är också lätt att en språkstörning döljs av andra svårigheter/avvikelser som exempelvis ADHD, autism och nedsatt kognitiv utveckling. En språkstörning ställer krav på ett omfattande och ofta individuellt riktat stöd. Det behövs ett anpassat visuellt material i en undervisningssituation och dessutom ofta TAKK, Tecken som Alternativ och Kompletterande Kommunikation, för att underlätta språkförståelsen när hörförståelsen är nedsatt. En språkstörning påverkar oftast alla ämnen i skolan, inte bara läsämnen, utan även ämnen som matematik.

Kapitel 5.2 Utbildning

Föräldraföreningen Talknuten vill i det här remissvaret endast kommentera Kapitel 5.2 som handlar om Utbildning.

Kap. 5.2.1 Vi vill instämma i utredarens förslag att skyldigheten för utbildningsanordnare att vidta skäliga åtgärder för tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning ska gälla i förhållande till all utbildningsverksamhet.

Kap. 5.2.2 Vi välkomnar förslaget om en utvidgning av tillgänglighetskravet till annat än lokaler. Utredaren föreslår att skyldigheten för utbildningsanordnare att vidta skäliga åtgärder för tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning ska gälla generellt och inte bara för lokalernas tillgänglighet och användbarhet.

Det betyder att skolan ska vidta skäliga åtgärder för att inlärningssituationen görs tillgänglig. Skollagen slår fast principen om alla barns lika rätt till utbildning. Ändamålsenliga och tillgängliga lokaler och utrustning är tillsammans med anpassade läromedel en förutsättning för att elever med funktionsnedsättning ska kunna delta i undervisningen på samma villkor som andra elever.

Anpassningar

Elever med språkstörning har behov av anpassade läromedel och alternativa lärverktyg för att tillgodogöra sig undervisningen, exempelvis dator, rättstavnings- och ordprediktionsprogram, talsyntes, läspenna, minnesstöd, daisyspelare och tidshjälpmiddel. Men det handlar inte enbart om IT-stöd och lärverktyg. Skolans personal måste ha kunskap om vad en språkstörning är och vilka konsekvenser det får vid inlärning. Det är av största vikt att även rektor och beslutsfattare har kunskap om vad en språkstörning innebär. För elever med språkstörning är det viktigt att en utredning av elevens språkliga kompetens sker så fort som möjligt för att tidiga insatser ska kunna sättas in. En utredning ska visa på det specialpedagogiska behovet.

Anpassningar i den fysiska miljön, exempelvis dämpad ljudmiljö, har också betydelse liksom att miljön är lugn och förutsägbar. Andra anpassningar som underlättar inlärning är mer tid, att få information på flera sätt (text, bild, ljud), muntliga prov, praktiska övningar och färgkodade scheman. Ett viktigt instrument är åtgärdsprogrammet som ska beskriva vilket stöd eleven behöver. Det ska där också framgå vem som gör vad, när det ska följas upp och utvärderas. Det handlar även om att ha ett bra förhållningssätt, att använda korta och tydliga instruktioner, att anpassa talhastighet, ordval och begrepp, begränsa ord- och meningslängd och att repetera mycket.

Sammanfattning

Det handlar sammanfattningsvis om att göra utbildningen fysiskt, språkligt och kommunikativt anpassad och på så sätt tillgänglig. Allt detta är grunden för att undervisningen ska bli tillgänglig för en elev med språkstörning.

Dessa åtgärder kan vi inte annat än anse skäligen för att undervisningen ska bli så tillgänglig som möjligt för en elev med språkstörning. Bristen på skolans att införa dessa åtgärder efter elevens behov, ska det kunna bedömas som grund för diskriminering.

Stockholm den 2 november 2010

För Föräldraföreningen Talknuten

Ann Ander
Ordförande Talknuten

Afasiförbundet i Sverige
Kampementsgatan 14
115 38 Stockholm
Telefon: 08-545 663 60